18-ter Jahrgang Nr. 97. Jüdische Pester Zeitung. Freitag, 20. August 1886.

Redaction u. Administration
befinden sich:
BUDAPEST,
Hochstrasse Nr. 1.
Pränumerations-Preis:
Für Oesterreich-Ungarn
Ganzjährig 8 Gulden östr. W.
Halbjährig 4 Gulden östr. W.
Vierteljährig 2 Gulden östr. W.
Für's Ausland
Ganzjährig 9 Guld. — kr. ö. W.
Halbjährig 4 Guld. 50 kr. ö. W.
Vierteljähr. 2 Guld. 25 kr. ö. W.
Pränumerationen
werden jeden Tag entgegengenommen.
Annoncen werden nach aufliegendem Tarif berechnet.

יידישע פעסטער צייטונג

פאָליטישעס אָרגאַן. ערשיינט וואָכענטליך דרײַמאָל.

רעדאַקציאָן אונד אַדמינים-
טראַציאָן בעפינדען זיך:
בודאַפּעסט,
האָכשטראַסע נומ׳ 1,
פּראַנומעראַציאָנס-פּרײַס:
פיר אָסטערײַך-אונגאַרן
גאַנצײַהריג 8 גולדן אָסטר. וויר.
האַלבײַהריג 4 גולדן אָסטר. וויר.
פיערטעלײַהריג 2 גולדן אָסטר. וויר.
פיר׳ס אויסלאַנד
גאַנצײַהריג 9 גולד. — קר. אָ. וו.
האַלבײַהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. וו.
פיערטעלײַהר. 2 גולד. 25 קר. אָ. וו.
פּראַנומעראַציאָנען
ווערדען יעדען טאָג אָנגענומען.
אַנאָנצען ווערדען
נאָך אויפליגענדעם טאַריף בערעכנעט.

בודאַפּעסט, פרײַטאָג יט׳ אב, התרמ״ז. Erscheint wöchentlich dreimal. אכטצעהנטער יאהרגאַנג נר. 97. 1886.

פּאָליטיק.

דיא לאָמבערונג דעס דרײַקאַיזערבונדעס דאָ, טרט פאָן דעם טאָגע, דא רוסלאַנד פונקט 59 דעס בערלינער פערטראַגעס געבראָכען אונד באַטום אלס רוסישען האַפען עשטלאַרט האט. דײַטשלאַנד אונד אָסטערײַך-אונגאַרן קאָנטען איינער זאַכען מאַכט קײן גראָסעס פערטרוען שענקען אונד ענטפערטען זיך איממער מעהר פאָן רוסלאַנד. שלאָסען זיך אבער דאָך אומאָ ענער אָן איינאַנדער אָן, וואָס זײַנען האַבסבען איסרדוקק אין דער לעצטען גאַסטײַנער מאָנאַרכענבעגעגנונג פאָנד. רוסלאַנד איזט עמפאָרט איבער דײַזען איינערהאַרטען „טרײַבוך״ אונד פאָללט אין זײַנער וויאיטה באַלד איבער דײַשלאַנד, באַלד איבער אונזערע מאָנאַרכיע הער, דיא דעם אינשולדיגען רוסלאַנד מיינע רוהע לאַסט. דעם צווײַאיזערבינדניסס טרײַט עגגלאַנד איממער נאָהער, דעסען נײַער מינעסטער פראַזידענט לאָרד סאַלסבאַרי עגגשלאָסען איזט, דעם אינגעהלבען טרײַבען רוסלאַנדס זאָ וואָהל אין אזען אלס אין אײַראָפּאַ ענגלישע עגגעגנצטרעטען.

אײַנגעגנס קאָנען עס ניכט נעלײַגנעט ווערדען, דאס דער פאָליטישע האַרײַצאָנס זיך ששאַרק צו פערדונקעלן בעגעגנט. דיא טורקײַ איזט פאָלל מיסטרײַען, אונד בעפאָרכטעט אינען אײַנברוך רוסלאַנדס אין דער קלען אזיאַטישען טורקײַ אונד דיא הער פאָלגענדען וויטערען בעריכטע זונד עבענפאָללס ניכט גאַנץ פערטרוען צו ערוועקען.

סערבײַען אונד בולגאַרײַען לײַגען זיך ווערער אין דען האָאַרען. דיא רעגערונגען דײַזער בײדען באַלקאַנלאַנדער פיהרען עשטאַלטען נור אײַנען פערקרײַעג, דער אבער לײַכט אין אײַנען וואָהרען קרײַעג מיט וויאָפען נאַכען אײַסאַרשען לאָנען. ווײַ האַבען פאָר אײַנען טאַגען געמעלדעט, דאס דיא טורקישע רעגערונג אײַף אַנ׳ רעגונג בולגאַרײַענס בײַא סערבען אנפראַגען לײַעס, וואָס דעסען קרײַעגסרוסטונגען צו בערײַטען האָט, דיא אנטוואָרט סערבײַענס — זאָ בערײַטעט דער טעלעגראַף — לוטט בערוהיגענד. נון לײַגט אונז אבער דײַזע אנטוואָרט אין אײַהרעס גאַנצען אינהאַלט פאָר אונד ווײַ פינדען אין דערזעלבען זעהר אײַנע דעם בערוהיגענדען. דיא אנפראַגע דער טורקײַא בעצאָג זיך דאָרײַף, דאס סערבען אײַסער דען 100,000 געוועהרען דיא עס בעזיטצען, זאָלבען ווײַטערע 100,000 שטיק, זאָלאָ 30 מילליאָנען קאַרטעשען אונד 255 נײַע געשטעע ערהאַלטען האָבען; דאס פערנער אין פּיראָט, נײַש אונד אַלע קלײַנען קרײַעגסאַרהאַלטע אײַפגעהײַבען ווערדען; דאס אין אַללען אין דער גרענצע געלעגענען דאָרפערן דער בעפעהל עשטאָלט ווערדע דיא ערגנטע שאָן אם 15. אײַנסט אײַנצוהײַטען; דאס דיא רעקרוטען הײער פיעל פיהער אלס זאָנסט אײַנגעקלקט ווען אײַ. ז. וו. — סערבען בערײַטען זיך גון אין ווײַנער אנטוואָרט אײַף דיא נוטען בעצײַהונגען, וועלכע צוויישען דעם טורקישען קאַיזערהאָף אונד דעם סערבישען קאַנגרײַסע אבזאָלטען דאס דיא טורקישע רעגערונג דען „פאָנסטאַנטישען״ אונד „עפּרדען״ צוסטײַנען אײַדערעס „זאָנאַללענפּרוטעגטהומס״ (בולגאַרען) אײַסערקאַמקײַט שענקט. „דיא פערלײַהונגען בולגאַרײַענס — הײסט עס וויטער אין דײַזער אנטוואָרט — האַבען דען צוויעקק, דיא אײַסערקאַמקײַט דער טורקײַא פאָן דעם אבצולען קען, וואָס בולגאַרײַען זעלבסט צור שטאָרונג דעס פרײַדענס אונטערנעמען״, וויטערעס פערזיכערטע סערבען, דאס עס זיך בלאָס רוסטעט אם נעגען אנגרײַפען געשטעט צו זײַן. אים אללדעם נעהט הערפאָר, דאס צווישען סערבען אונד בולגאַרען דיא אלטע פײַנדזעליגקײַט ניכט נור עקסיסטירט, זאָנדערן וויא מאָנלוך זיך שטײגערט; דאס פערנער בײדע נעגער אונטער דעם פאָרוואַנד, נעגען אנגרײַפען געשטעט זײַן צו וואָללען ענערגישע מרײַנונגס-רוסטונגען בעטרײַבען.

* * *

זײַט אכט טאָגען וויילען דיא מישגלײַדער דער טירקישען קאָממיסיאָן אין זאָפיא, אבער דיא פערהאַנדלונגען דער קאָממיסיאָן שײַנען נוך שווערגעהען צו שטאָקען. אין פאָלגענדעס טעלעגראַם דער „פאָליטישען קאָרעספּאָנדענץ״ אײַס זאָפיא מערדעט נאָמלך: „דיא אנקונפט דער בײדען טירקישען דעלעגירטען האט הײער אים גאַנצען לאַנדע גראָסס בעגײַסטערונג הערפאָרגערופען. אללע פאָרטײַען פראָטעסטירען געגען ערדע ראָטערונג בולגאַרײַענס מיט אָסטרומעליען. דיא בולגאַרישע רעגערונג ערקלאָרט, זיך דען טירקישען פאָרשלאָגען ניכט אנטגעגען צו מאָנען. דיא אײַנרײַסונג דער בעגײַסטערונג אײַנרעדען אײַנרעדען אלס אײַנען אײַנ׳ שטאָרונג דער בעגײַסטערונגען אײַנרעדען אלס אײַנען אײַנ׳ שטאָרונג געגען.

* * *

דיא אפּגהאַנדלונגען דער בולגאַרישען ווערדען אײַפגעהאַלטען. אין דער גרענצע צוישען אפּגהאַנדלונגען אונד טירקישען אײַנ׳ רוסישע, עגגלישע גרענצראָממיסאָן מיט דער גרענצ-בעשטימונג בעשאַפטיגט. דיא גרענצראָממיסאָן לאָנט זיך ערשט ניכט אײַנען, דא רוסלאַנד דיא פאָן דעבטיגען צו עגגלאַנד גע-הערען פינדטע פיר זיך האַבען ווילל. דיא עגגלישע רעגערונג בעאַבזיכטיגט דאָהער, דיא מישגלײַדער, דורך וועלכע עגגלאַנד אין דער קאָממיסיאָן פער-טרעטען אײַנ׳ הינטערלאָסען, פערדט עגגלאַנד דײַזע אבזיכט אײַס, דאָנן אײַנ׳ דער קרײַעג, צוויישען עגגלאַנד אונד רוסלאַנד אײַפערזיכלך.

* * *

דאס טעמפּעשער לאָמבאַט האט אין אײַנער אײַסערערגענטלײַכען פערזאַמלונג בע-שלאָסען, אן דען מינסטער-פראַזידענטען טיסאַ אײַנע פערטרוענסאָרדענסע צו ריכטען, אין וועל-כער גרעגאַנט ווערד, דאס אללערדאָנגס דאָנ-שרײַבען דאבע ערע בעאַרגנגס עערשטרײַט אונד לוועפערע אײַנען נײַען בעריכט דער ערפאָלגרײַכען שטאָטטפאָנגנישען פערטשטלונג דעס מינסטער-פראַזידענטען, אײַף אײַס סאַטמאַרע אײַסערערדענ-ליכע פערזאַמלונג שטאָט, דיא זיך אבער מיט דער אנסקײַדונג אָפּגאַר נאָר ניכט בעשאַפטיגט, דא דאס קאָנגלליכע האַנדשרײַבען דען בעסטען אײַנ׳ דרוק געמאַכט האט.

דיא שטאַרטפּערטרעטונג פאָן מינכען האט דיא אײַנלאַדונג דער קאָנגלך אונגאַרישען הויפּשטשטאַדט צור פײַער דעס צווײַהונדערטסטען יאהרעסטאָגעס דער ווידערערבערונג אָפענס מיט דער בעגרינדונג אבגעלעהנט. דאס אין אונגאַרן דײַטשע אונד דײַששהוס פערפאָלגס אונד אונטער-דרוקט ווערדען, נון האט אוך בערלין, וועגן אײַך מיט האָליבערער בעגרינדונג, דיעזע אײַנלאַ-דונג צורוקגעוועזען. דער בערלינער מאַגיסטראַט בערוהיגט זיך דאָרײַף, דאס דיא יעטצע „האַרענדען פערגען עס אהם אונמאָגלך מאַכען, אין דיא זאַכע נאָהער אײַנצוגעהען. דיא הערפאָרגעגרדסטען צײַטונגען דײַששלאַנדס זעהען אין דיעזעס פאָרגעהען, בעזאָנדערס אין יענעס מינכענס, אײַנען „אַרגען פאָליטישען פעהלער אונד הענען הערפאָר, דאס דער מינכענער געמײַנדעראַט דען אין אונגאַרן לעבענ-דען דײַטשען אײַנען שרעקסטען דינסט ערײַנען האַבען.

* * *

אין רוסלאַנד איזט מאַן אין דען מאָס-גענבערען מרי זען, בעשטרעבט, דאס דײַטשע עלע-מענט, דאָרט וויא עס נאָך אים צאַרענטהומ׳ע פאָר-האַנדען איזט, צו פערדראַנגען. אין פעטערסבורג וואָרדע אײַנע קאָממיסיאָן אײַנגעזעטצט. דיא דאָר-אבער צו ענטשײדען האט, אב אונד וועלכע פערמדע אינטערטהאַנען בערעכטיגט זײַנ׳. רעאַליטע-טען אין רוסלאַנד צו ערוועבען; דיעזע קאָממיסיאָן, ווערכע רעגאַכטס אונטער דעם פאָרזיטץ דעס מינסטעריאַלראַטהס סטנאַטאַר פלעווע אהרע דטיצונגען ווידער אײַנגעמאַכט, וועל נון מאַס-רעגען פאָשלאָגען, אים דען צוגעלעגט דעס דײַטשען ערעמענטס אין דיא ווײַטערפאָרמונגען צו פער-הינדערן.

אינזער נײַעס פאָללײַטאָן.

אין דער נאַכסטען מאָנטאָגנמאָרגען בעגינגען ווײַר מיט דער פערפאָלגטרעכטען אײַנעס נײַען פײַ-פענדען פאָללײַטאָנס. דאס אײַס דער פערער אײַנעס דער גראָסען שרײַבטישלעלערדער גגגגוואַרט שטאָמט אונד אײַף ווערכעס ווײַר אים פאָראײַס דיא גגגגנגטע אײַסערקאָממיס אינזערע לעזער לעזען מאַכען.

געשיכטע אונד געשיכטע

דעס אונגאַרישען פאָלקעס.

III.

דאס דאס וואָהל אדער וועהע, דער גיעדער-גאַנג אדער דאס אײַבערוהען אײַך גראָסער אונד מאַכטיגער נאַציאָנען הײַע אונד דא פאָן אַ ווגער אַ ווגצגען פערזאָן אבצוהאַנגען פעלגענט, דאָ-פער ליעפערט דיא וועלטגעשיכטע בײַשפּעלע גענוג. קײַנעס אבער אײַס זאָ האַנדגרײַפלך אונד אין דיא אונגאַן שפּרינגענדע, ווײַ דיא רעגערונג קאָנגס מאַ-טהיאס אונד דיא זײַנעס אונגשטעלדאַרען נאַכפאָל-גערס דעס וואַלדסלאַוו דאבזשא.

מאַטהיאס, דער טירקענבעזוינגער, דער בע-זיעגער אסטערײַכס אונד באַהמענס, דער אבער ניכט נור דער גראָסטע פעלדהערר זײַנער צײַט, זאָנדערן אײַך אײַנער דער ווײַעסטען קאָנגע דער געשיכטע געוועזען אײַס. אונד דער אונגאַרן צו אײַנער דאָהע ערהאַבען האַטטע, דיא עס ניכט אײַנ׳ מאַל אונטער לודוויג דעס גראָסען ערלײַכט האַטטע; בולגאַרײַענס — הײסט עס וויטער אין דײַזער אנטוואָרט — האַבען דען צוויעקק, דיא אײַפערקאָמ-קײַט דער טירקײַא פאָן דעם אבצולען קען, וואָס בולגאַרײַען זעלבסט צור שטאָרונג דעס פרײַדענס אונטערנעמען״, ווײַטערעס פערזיכערטע סערבען, דאס עס זיך בלאָס רוסטעט אם נעגען אנגרײַפען געשטעט צו זײַן. אים אללדעם נעהט הערפאָר, דאס צווישען סערבען אונד בולגאַרען דיא אלטע פײַנדזעליגקײַט ניכט נור עקסיסטירט, זאָנדערן וויא מאָנלוך זיך שטײגערט; דאס פערנער בײדע נע-גער אונטער דעם פאָרוואַנד, נעגען אנגרײַפען גע-שטעט זײַן צו וואָללען ענערגישע מרײַנונגס-רוסטונגען בעטרײַבען.

* * *

זײַט אכט טאָגען וויילען דיא מישגלײַדער דער טירקישען קאָממיסיאָן אין זאָפיא אין זאָ פיא, אבער דיא פערהאַנדלונגען דער קאָממיסיאָן שײַנען נוך שווערגעהען צו שטאָקען. אין פאָלגענדעס טעלעגראַם דער „פאָליטישען קאָרעספּאָנדענץ״ אײַס זאָפיא מערדעט נאָמלך: „דיא אנקונפט דער בײדען טירקישען דע-לעגירטען האט הײער אים גאַנצען לאַנדע גראָסס בעגײַסטערונג הערפאָרגערופען. אללע פאָרטײַען פראָ-טעסטירען געגען ערדע ראָטערונג בולגאַרײַענס מיט אָסטרומעליען. דיא בולגאַרישע רעגערונג ערקלאָרט, זיך דען טירקישען פאָרשלאָגען ניכט אנטגעגען צו מאָנען. דיא אײַנרײַסונג דער בעגײַסטערונגען אײַנרעדען אלס אײַנען אײַנ׳ שטאָרונג דער בעגײַסטערונגען אײַנרעדען אלס אײַנען אײַנ׳ שטאָרונג געגען.

* * *

דיא אפּגהאַנדלונגען דער בולגאַרישען ווערדען אײַפגעהאַלטען. אין דער גרענצע צוישען אפּגהאַנדלונגען אונד טירקישען אײַנ׳ רוסישע, עגגלישע גרענצראָממיסאָן מיט דער גרענצ-בעשטימונג בעשאַפטיגט. דיא גרענצראָממיסאָן לאָנט זיך ערשט ניכט אײַנען, דא רוסלאַנד דיא פאָן דעבטיגען צו עגגלאַנד גע-הערען פינדטע פיר זיך האַבען ווילל. דיא עגגלישע רעגערונג בעאַבזיכטיגט דאָהער, דיא מישגלײַדער, דורך וועלכע עגגלאַנד אין דער קאָממיסיאָן פער-טרעטען אײַנ׳ הינטערלאָסען, פערדט עגגלאַנד דײַזע אבזיכט אײַס, דאָנן אײַנ׳ דער קרײַעג, צוויישען עגגלאַנד אונד רוסלאַנד אײַפערזיכלך.

* * *

דאס טעמפּעשער לאָמבאַט האט אין אײַנער אײַסערערגענטלײַכען פערזאַמלונג בע-שלאָסען, אן דען מינסטער-פראַזידענטען טיסאַ אײַנע פערטרוענסאָרדענסע צו ריכטען, אין וועל-כער גרעגאַנט ווערד, דאס אללערדאָנגס דאָנ-שרײַבען דאבע ערע בעאַרגנגס עערשטרײַט אונד לוועפערע אײַנען נײַען בעריכט דער ערפאָלגרײַכען שטאָטטפאָנגנישען פערטשטלונג דעס מינסטער-פראַזידענטען, אײַף אײַס סאַטמאַרע אײַסערערדענ-ליכע פערזאַמלונג שטאָט, דיא זיך אבער מיט דער אנסקײַדונג אָפּגאַר נאָר ניכט בעשאַפטיגט, דא דאס קאָנגלליכע האַנדשרײַבען דען בעסטען אײַנ׳ דרוק געמאַכט האט.

זינען קאָסטען אויס דער טעפּע געהאָבען ווערדען, דאָך ווירד זיך דאַזעלבע קוים יע צו קריגען צוועק קען פערוועגדען לאַסען, אויס וואָ עהער ניכט, דאָ דער „הערסולעס" זאָלבען דען בעוויי געלעפערט. דאס דער שטאַהלאַנצער דעם „שקאַרפאָן" זיך דורכאויס ניכט אלס אונדורכדרינגבאַר בעוואָהרט האט.

* (ד י ע ב ס מ י ט ט ע ל.) איס אַ גראַם ווירד בערעכנעט: אין גאָראַ ביא אַ פעטריגיא שפּעל־טע זיך אָפּ־נעסטערן וואָהרענד דעם אַהרמאַרקטעס איינע גענוועטצליכע סצענע אב, וואָביא פּ ע ל ל מ ע נ ש ע ן פּאָן שיא געוואָרדענען פּפערדען ש ו נ ע ר פּ ע ר ל ע ט צ ט וואָהרען. דיעבע האבען נאָמלעך דורך אין אינגעגעס מוטטעל דיא פּפערדע ווילר געמאַכט אויס דיא פערוואָרענג צור אויספּהרונג פּאָן דעבשטאַהלען צו בענוטצען. אייניגע ראַדעלפּהרער דער דעבסבאַנדע וואָרדען פערהאַפּטט.

פערלאָזונגען.

דער אַסטר. באַרענגרעדיט־לאָזע.

בייא דער אם. 16. איינוסט 1886 אָפּגענאָמענען ציע־דיעזער לאָזע פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 50000 נולדר. אויף ס' 2895 נו' 41 אונד דער 2־טע מיט 2000 נולד. אויף ס' 1 נו' 83, פערנער נעוויינגען יע 1000 נולד. ס' 1319 נו' 5 אונד ס' 3221 נו' 33. דאנן וואָרדען אָלגענדע 5 פערצען מיט דען קליינסטען טרעפּפערן נעגאָנגען. אוו. צ.: ס' 641 2554 3119 3694 אונד 3855.

געשעפטסבעריכט

געטרוידע־געשאַפט. וויעזען וואָ פאַרגעסעלי וועגען צו מאַכטע נעבראַכט. דיא קויפלוסט וואָר נור 25000 מ מעטער וואָרדען פערקויפט.

ווייצען, מחיים: (נייע) 100 מעטער' 82 קילאָגראַמס 8.80 נולדר. 200 מעטערצענט' 82,3 קילאָ 8.80 נולדען 100 מעטער־צענטנער 82 קילאָ 8.70 נולדען. 100 מטצ' 81.3 ס. 8.60 נול. (אלט) 3800 מטרצ' 79. ק' 8.85 נולדען.

בּ אַ נ אַ ט ע ר 100 מעטערצענ. 80 קילאָ 8.75 נולדר.— אָבערטהיים (נייא) 400 מעטערצ' 80 קילאָ 8,65 נולדען באַטשקער 400 מעטער־צענטנער 78, קילאָ 8.65 נולדר. (אללעס פער 3 מאָנאַטס.)

דיא אַמטליכען נעטרוידע נאָטירונגען דער הויזיגען קאָרנהאַללע זינד: וויצען:

קויאל.	מחיים: fl.kr	fl.kr.	פעסטערבאָדען: fl.kr.	fl.kr.	נאָדאַפּנאַר.: fl.kr	fl.kr.
77 קילאָ	8.20	—8.10	8.30	—8.20	8.15	—8.05
„ 78	8.30	—8.20	8.40	—8.30	8.25	—8.15
„ 79	8.40	—8.30	8.55	—8.45	8.35	—8.25
„ 80	8.55	—8.45	8.65	—8.60	8.50	- 8.40
„ 81	8.65	—8.60	8.60	—8.55	8.55	—8.50

קאָרן 6,35 — 6.42½ נול.
גערסטע 5.75—6.20 נולד.
קוקורוץ 5,85—5,80 נולד.
האַפער. 6,20 — 5,45 נול. פער מאַסטאַ.

שערמינע־נעשעפט. וויצען פער הערבסט 8.61 — 8.63 נולד. האַפער פער הערבסט 6,26 — 6.28 נול. קוקורוץ פער יוני 1887 6.16—6.18 נולד.

פרעסבורגער שלאַכטפּיעהמאַרקט. דער אויפטריב אויף דעם פרעסבורגער פיעהמאַרקט פּאָם. 16. ה. מ. בעטרוג 1732 שטיק. האָפּאָן וואָרען 1460 אונגאַרישע, 187 דייטשע אונד — נאַליציע. דיא פרייז וואָרען: אונגאַרישע 48.— 59, נולד. — דייטשע 55 — 60, נולד אונד נאַליציע — נול. (אללעס פער 100 קילאָ.)

ווייענער שלאַכטפּיעהמאַרקט: דער אויפטריב אויף דעם וויענער שלאַכט־פיעהמאַרקט אם 16־טען ה. מ. בעטרוג 4405 שטיק. דאָפּאָן וואָרען 2 11 אונגאַרישע. 2340 אָלגיש אונד 942 דייטשע. דיא פרייזע ששעללטען זיך פער 100 קילאָגראַם: אונגאַרישע מאַסט אָכסען 52 — 59. נולד.— אָלגיש 52. —60, נולד. אונד דייטשע 54 — 62 נולד.

הערויסגעבער אוו. פּעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטאָר:
מ. סאַבאָלטשי

כאָנכורז.

אין דער הייזיגען אָרטה. איז. נעמינדע איזט צו בעוועטצען דיא וואָכאָנט געוואָרדענע שטעללע איינעס שוחט ובודק בּ"ק ובעל תפילה. מיט דעם יאָהרעסגעהאַלטע פּאָן 150 פּל. דער שחיטה (וועגען כע 5 פּל. וואָבעגעגען אויסמאַכט) איזט מסוים. פּרייע וואָהנונג 1 קלאַפטער האָלץ אונד אנדערען נעבענעמאָלומענטען. רעפּרעקטאַנטען, וועלכע מיט כתבים פּאָן אנערקאַנטען אָרטה. רבנים פּעזוכען זינד, וואָללען זאָלכע ביז ר"ח אלול הבע"ל איינזענדען. דען. דערזיגע בחורים מופלגים יראים. אויך זאָלכע, וועלכע אויס העכראַאישען אונטערריכט ערשהיילען מאָנגען, ווערדען בעפּאַרצונט. נור דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזעשפּעזען פערגיטעט.

ווייטשעין, (קאָס. ניטראַ), יום ב' לס' עקב שנת תרמ"ז לפ"ק. דער פאָרשטאַנד.

איין באַסיסט,

דער מוזיקאַליש געבילדעט, אונד מיט גוטער שטימ־מע פּיגדעט ביא מיר דייערענדע אנשעללונג. מיט איינעם איינאַמענען פּאָן 12—15 גולדען מאָנאַט־ליך נעבסט פּייער קאָסט אונד קוואַרטיר. דעפּ־לעקטאַנטען וואָרלען זיך ביז צום 1. סעפּטעמבער ביים געפּערטגטען מעלדען. **MOSES KRIENER**
Ober-Cantor in Galgócza a. d. Waag.

אדאָלף ראָטה'ס

הערר נ. אונד קנאַבענקליידער־לאַגער בודאַפּעסט, לאַנדשטראַסע, קאַרלסקאַסערנע.
עמפּפיעהלט זיין וואָהלאַסאָרטירטעס לאַגער פּאָן
זאָממער- אונד הערבסטאַנציגען
זאָ אויך האָזען, גוללעטס, אַבערציעהער, ווינטער־פּאַלטאָטס, האַוועלאָקס, מעקסיקאַנער, שטאַדט־אונד רייזע־פּעלצע, זאָ וויא קנאַבענקליידער (בלוי חשש שעטנז), נאָך נייסטער פּאָאָזן צו דען בילליגסטען פּרייזען.

בעשעללונגען נאָך מאַאס וועדען בינגען 24 שטונ־דען מיט אויסנאַהמע שבת אונד י"ט אנגעפערטיגט.

ברינגער שטאָפּפע

פיר איינען עלעגאַנטען זאָממעראַנצוג אין קוסאָנס צו מטר. 3·10 דאס זינד 4 ווד. עלען יע־דער קוסאָן

אום פּל. 4.80 אויס פּיינסטער, אום פּל. —.7 איס האָכפּיינסטער, אום פּל. 10.50 איס אלדערפּיינסטער

עכטער שאָפּוואָלע,

זאָוויא קאַמאַרנע אונד אַבערציעהערשטאָפּפע פער־זענדעט גענען נאַכנאַהמע דעם בעשטאַנט, דיא אלס רעעל אונד סאָליד בעסטבעקאַנגט טוכפאַבריקקס־נידערלאַגע

SIEGEL-IMHOF in Brünn.

ערקלאַרונג: „ערער קוסאָן איזט 3·10 מטר. לאַנג אונד 136 צמ. בריים, דאַהער פּאָללקאָממען גענינגער אויף אייגען קאָמפּל. הערען־אַנצוג.

דיא בעקאַנגטע פּאָלידיטאָט אונד בערייטענדע לייסטונגספּאַהיגקייט אָבינער פירמא בירגט דאפיר, דאס נור דיא בעסטע וואָאַרע אונד נעגוויא נאָך דעם גע־וואָהלטען מוסטער געליעפערט ווירד.

דיא יעטצט זעהר פּיעלע שוינדעלפירמען אונטער דעם מאַנטעל „ברינגער־וואָאַרע" איהר אינוויזיטען טרייבען, פערזענדעט דעמגענענען אָבינע נידערלאַגע מוסטער גראַטיס אונד פּראַנקאָ.

צאָהנע

אינד געבּיסס וועדען נאָך דער בעסטען אמעריקאַנישען מעטהאָדע פערפערטיגט. פרייז בילליגסט.
אויך אויף ראַטען.
J. BARNA, Budapest, Waitznergasse 24.

קאָנגען דיא פאָן דער גנגען דיא עהראָבענען אנקלאַנג דער אויפווייגלעריא ניכט אנדערס אלס פריינעשפּראָכען ווערדען.

„איהר בעקענטניס בעציעהט זיך אויף עשוואס גאַנץ אנדערעס, אלס דאס איזט, וועסהאַלב זיא אנגעקלאַגט וואָרען. דיעזעס אנדערע אבער קאָנן ניכט אורזאַכ איינער פיינליכען אנשעווזכונג זיין. נאָך ווילל איך איהנען אבער אים פערטייען זאָגען. וואָאין אללע יודען זאָ וויא זיא זינד, דאָן נאָכע עס אנגעס קיינע אויסשלעפּפענדען גע־זעצע מעהר, דיא דיא רעכטע דער יודען בעשיאַנקען; יא נאָך מעהר, וואָאין אללע אנשעריטאַנען דעם שטאַאטס זאָ וויא זיא, דאָן ווירדע איך דעם שטאַאטס אים נאַנצען גענאָמען, איין נאַסעריעס מאַאס פאָן פרייהייט. אלס ער הייטע בעזוטצט, איינגעריטס וועדען קאָנגען; דענן אללע דיא פרייהייט בעשאַנקענדען בעשטיטיגען, האַבען נור דען צוועקק, דיא בענעדען אונד ליידענשאַפטען דער מענשען צו צאַהמען אונד דאס אונרעכט אונד דיא נעוואַלט, וואס איינער דעם אנדערן צופיגען ווירדע, צו פערהינדערן. שטיגדען אבער אללע שטאַאטסבירגער אויף דעם פונקטע איינצוזוהרען, דאס יעדער פאָן ווייגער פרייהייט זאָלעל אָפּפערן מיססע, אלס צור ערהאַלטונג דעס שטאַאטס נאָטהיג איזט, מיט איינעס וואָרטע, נעמאַנדעס אונרעכט צו טהון. דאָן פּיעלען דיא מיסטען געוועזען, אלס עטוואס נאָנץ אבער־פלוסיגעס וועזען. מאַכען דיא זיך דאַהער ניכט דאַרויס, דאס פאָרליעגען איהר נעפיהל פאָן מאַנכעס געוועזע

פערלעזעט ווירד, דיא ציט שרייבען זעהר לאַנגזאַם פאָר־וואַרטס. מאַן האט איינמאַל אין שטאַנען עדען ווידען פער־בראַנגט. דער זיך ניכט מיטפּען לעזען, דיא ציט איזט פאָר־בייגאַנגען. עס ווירד איינמאַל איינע ציט קאָממען." — הערבייא ערינעריטס דער יוסטיצאַר דיא האַנד דעס נאַ־זערטיסטעס. „וואָ דער יודע אויך אויסגעצאַהלטע פּיטע פראַגט אונד פרייא ווירד עסען דירפען. אָב דיעס עדלע־בען ווערדען איזט פּייריך אונגעוויסס. אבער קאָממען ווירד זיא; פערלאַסען זיא זיך דאַרויף."

עס וואר וואָהר דעס דיא מערקווירדיגסטע אונטער־הערונג, דיא דער יוסטיצאַר וואָהרענד דער נאַנצען צייט זיינער אַסטטהאַטיקייס מיט איינעס אינקוויזיטען גע־האַבט האַטטע.

* * *

אַלל נאָך דיא פּיירד דעס וויעדערזעהענס נעשיל־דערט ווערדען זיין, — זאָלכע סצענען נעשאַלטען זיך אין דער אַנטאַזיע דעס לעזערס אַלדאַ לעבענדיג, אלס דאס זיא איהם ערסט דורך וואָרט דאַרגעשטעלט ווערדען מיסען. עס בלייבט פּיעלמעהר נור איבריג צו בעריכטען, וואס אויס דען פערשיעדענען פּרייאָנען אונטער נעשיכטע נעוואָרדען איזט.

יאַקאָב גלאַזער אונד היה־שרה ערריכטען איין האַ־הען אלטער אונד עלעבען דאס גליק איהרער קינדער אונד קינדעס קינדער. דענן סאַמיעל פּרייא וואר פלייסיג אין יעדער בעציעהונג אונד דער זענען דייזעס הויזעס גע־דיעה צוועהענדס.

סנחם. דער עהעמאַרינע דעהרייזנגע, וואַנדרעטע מיט שטאַללער וועהמוטה אים הערצען פאָן אָרט צו אָרט, ביז ער, איבער דאס שיקזאַל זיינעס געליעבטען מייסטערס בע־רוהיגט, איינע פּראָה יכ וואַנדרעשאַפט בענינגען קאָנגטע ער לאַסט ציטוויליג פאָן זיך דאַרען.

אהראָן שטרונק וואָוודע נאָך איינער ציט אלס דייכנאַם אויס דעם פּלוסטע נעצאָגען. דיא ווישטוע איזט צו איהרען עלטערן צוריקגעקעהרט אונד האט זיך שפּאַ־טער גליקקליך פערהייראַטעט. זיא בריכט אין איהרער נייען וואָהנונג ניכט מעהר אבזוכטיריך דיא פענסטער איין צוטשאַנען.

דיא אקציע־פּאַפּט אבער וואָוודע איזט איינע פאָר־שטעללונג דער נעמינדע ניכט מעהר אן איינען פרייאַשען איבערלאַסטען, נאָכדעם זיא דער פאַמיליע שטרונק אבגע־נאָמען וואָרען זיאַ.

דער נעמינדעפאַרשטאַנד איבערנאַהם דיא איינטרי־בונג דער אקציע־שטיער וועלכעס אונד פּרייאַלטעטע דאס אמט אָהנע הארטע אונד נייזאַמקייט, וועלכעס פּרשטאַנ־ליך אויך אָהנע בעטרג.

דער אלטע אקציע־פּאַפּט איבערלעבטע דען פאַלל ניכט, ער שטאַרב קורצע צייט. נאָכדעם דער נאַלאַגען פּאָ איינעס הייזע געוויכטיג וואַר.

סאַמיעל פּרייא אבער שפּראַך פאָן יעגער צייט א ניכטס מעהר איבער שטאַאטסאיינריכטונגען.

קאָנגען דיא פאָן דער גנגען דיא עהראָבענען אנקלאַנג דער אויפווייגלעריא ניכט אנדערס אלס פריינעשפּראָכען ווערדען.

„איהר בעקענטניס בעציעהט זיך אויף עשוואס גאַנץ אנדערעס, אלס דאס איזט, וועסהאַלב זיא אנגעקלאַגט וואָרען. דיעזעס אנדערע אבער קאָנן ניכט אורזאַכ איינער פיינליכען אנשעווזכונג זיין. נאָך ווילל איך איהנען אבער אים פערטייען זאָגען. וואָאין אללע יודען זאָ וויא זיא זינד, דאָן נאָכע עס אנגעס קיינע אויסשלעפּפענדען גע־זעצע מעהר, דיא דיא רעכטע דער יודען בעשיאַנקען; יא נאָך מעהר, וואָאין אללע אנשעריטאַנען דעם שטאַאטס זאָ וויא זיא, דאָן ווירדע איך דעם שטאַאטס אים נאַנצען גענאָמען, איין נאַסעריעס מאַאס פאָן פרייהייט. אלס ער הייטע בעזוטצט, איינגעריטס וועדען קאָנגען; דענן אללע דיא פרייהייט בעשאַנקענדען בעשטיטיגען, האַבען נור דען צוועקק, דיא בענעדען אונד ליידענשאַפטען דער מענשען צו צאַהמען אונד דאס אונרעכט אונד דיא נעוואַלט, וואס איינער דעם אנדערן צופיגען ווירדע, צו פערהינדערן. שטיגדען אבער אללע שטאַאטסבירגער אויף דעם פונקטע איינצוזוהרען, דאס יעדער פאָן ווייגער פרייהייט זאָלעל אָפּפערן מיססע, אלס צור ערהאַלטונג דעס שטאַאטס נאָטהיג איזט, מיט איינעס וואָרטע, נעמאַנדעס אונרעכט צו טהון. דאָן פּיעלען דיא מיסטען געוועזען, אלס עטוואס נאָנץ אבער־פלוסיגעס וועזען. מאַכען דיא זיך דאַהער ניכט דאַרויס, דאס פאָרליעגען איהר נעפיהל פאָן מאַנכעס געוועזע

Eigenthümer Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortlicher Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Márkus. Andrássystrasse Nr. 12.

שטיינען דעם טהורמעס לייטעטע. דאס אדעלינע קאסינא אין וויען ליעס דעם ארבייטער פיר זיינע מוטהינע טהאט איין געשענק פאָן צוויי הונדערט גולדען איבערייכען. קראָנפּרינץ רודאָלף מעלדעטע דעם קאַיזער טעלעגראפיש נאך נאסטיין דאס וואָגעשטיקק. דאס אָבערהאָפמייסטעראמט דעם קראָנפּרינצען דעלעגירטע איינען אבגעאָרדנעטען אן פירשער. אום איהן אין דיא האָפבורג איינצולאדען. צאהלרייכע האָהע פערזאָנליכקייטען, וויא ערצהערצאָג אלברעכט, פירסט האָהענלאָהע, גראף אונד גראפין ווילטשעק אונד פיעלע אנדערע ליעסען זיך דעם ארבייטער פירשער פאָרשטעללען, דעם זיא איהרע בעוואונדערונג אויסדריקקטען. קורץ, פירשער איזט דער שטעפאנס־טהורמהעלד דעם טאגעס אין וויען. קראָנפּרינץ רודאָלף שענקטע פירשער הונדערט גולדען אונד ריכטעטע אן איהם איין זעהר שמייכעלהאפטעס שרייבען.

* (זעלבסטמאָרד.) דער היעזיגע בעקאננטע באנקיער י. ד. גייגער, איין 38 יאָהריגער מאנן, איזט געסטערן אין זיינער וואָהנונג, דיא ערבראָכען ווערדען מוסטע, דא גייגער זייט 2 טאגען אינזיכטבאר וואר, וואס אין זיינעם ברודער באָזע אהנונגען ערוועקכטע, מיט צערשאָססענעם קאָפפע טאָד אויפגעפונדען וואָרדען. דיא גאטטין גייגערס, איינע בעקאננטע שאָנהייט, ווייל מיט איהרער 16 יאָהריגען טאָכטער זייט 4 וואָכען אין דער שווייץ. זיינע 3 זאָהנע מיט איהרעם ערציעהער פערברינגען דען זאָממער אין טאָבעלבאד. גייגער וואר אלזאָ אללײן אין זיינער היעזיגען איים 12 צימער בעשטעהענדען וואָהנונג. דיא בעקאננטע שאָנהייט דער פרויא, דיא שווייץ, טאָבעלבאד אונד דיא היעזיגען 12 לעערען צימער שפרעכען איינע צו דייטליכע שפראכע, אלס דאס וויר אונס נאך נאָהער אויף דיא אורזאכען דעם זעלבסטמאָרדעס דעס אונגליקליכען מאננעס איינצוגעהען בראוכטען.

* (האָהע שריפטשטעללער.) פאָן געקראָנטען הויפטערן האבען זיך ביזהער פאָלגענדע אלס שריפטשטעללער בעקאננט געמאכט: קאָניגין וויקטאָריא פאָן ענגלאנד, קאָניג אָסקאר II. פאָן שוועדען, קאָניג לידוויג פאָן פּאָרטוגאל, דער שאה פאָן פערזיען, קאָניגין עליזאבעטה פאָן רומאָניען (אונטער דעם שריפטשטעללערנאמען „קארמען סילוויא"), קאיזער דאָן פעדרא II. פאָן בראזיליען אונד פירסט ניקאָלײס פאָן מאָנטענעגראָ. אין דער ריהע דער איראָפּאאישען טהראָנפאָלגער שטעהט אונזער קראָנפּרינץ רודאָלף אלס ערסטער שריפטשטעללער.

* (פערבעססערונג דעס געווערבעגעזעטצעס.) דיא פאָן אונס בערייטס מיטגעטהיילטע נאכריכט, דאס דער האנדעלס־מיניסטער אין פאָלגע דער צאהלרייכען קלאגען געגען מאנכע פעראָרדנונגען דעם נייען געווערבעגעזעטצעס איינינע פאראגראפען דעסזעלבען אבצואָנדערן געזאָננען זייא, ווירד היימע בעשטאָטיגט. דער האנדעלסמיניסטער ווירד גלייך צו אנפאנג דעם נאָכסטען רייכסראַטהס איינע געזעטצנאָוועללע דעם הויזע פאָרלעגען, דיא דיא פערבעססערונג, רעספעקטיווע אויסלאססונג איינינער זיך אלס דורכאויס שאָדליך ערוויעזענער פעראָרדנונגען בעצוועקקען, דיא נאָוועללע ווירד דאנן, ווען זיא אנגענאָממען ווירד, דעם געזעטצע אנגעהאָנגט ווערדען. דיעזע פערבעססערונג נאכריכט דירפטע ביי פיעלען אונזערער לעזער ניכט גערינגע פריידע פערורזאכען.

* (אנטיסעמיטישע אָפּפיציערס־אספּיראנטען.) פערגאנגענע נאכט טרוג זיך אין דער היעזיגען קאָניגסגאססע איינע לאָרמפאָללע סצענע צו. וועלכע פאָן 2 אָפּפיציערס־שטעללפערטרעטערן הערפאָרגערופען וואורדע. דיעזע בעליידיגטען דען לעדערהאָנדלער מאָריץ קאללעדאי, שימפּפטען איהן איינען „זיא־יודען" אונד וואָללטען איהן אָהרפייגען. אונד אללעס דאס, ווייל דער יידישע קויפמאנן, דער איבריגענס רעזערווע־אָפּפיציער איזט, עס וואגטע, דיא הערערן — אנצושויען! דער לאָרמפאָללע וואָרטוועכסעל לאָקקטע איינע מענשענמענגע הערבײ, וועלכע איבער דאס בענעהמען דער אספיראנטען ענטריסטעט וואר. דא ריעף דער איינע אספיראנט דעם אנדערען צו: „ציעה פאָם לעדער אונד הוי דאס געזינדעל ניעדער!" באלד קאם איין קאָנשטאבלער (זיכערהייטסוואכמאנן) הינצו. דער עבענפאללס פאָן דען ביידען בעליידיגט וואורדע. דיעזער האלטע איינע מיליטערפאטרואיללע, וועלכע דיא ביידען אנטיסעמיטישען אספיראנטען אין דיא קאסערנע אבפיהרטע. — ביי דער שטיממונג, דיא אין אונגארן געגען דאס מיליטאָר העררשט, אונד דיא נור דורך דאס דאצווישענטרעטען דעס קאָניגס בעשוויכטיגט ווארדע, פערדיענט דיעזעס פאָרגעהען, בעזאָנדערס בעשטראפט צו ווערדען.

* (ארבייטסאיינשטעללונג אונד שלאגערייא.) אין מעהרערען פאבריקען דער באָהמישען אָרטע ליעבען אונד האָדעשאָוויטץ האבען דיא וויסגערבער, וועלכע לאָהנערהאָהונג פערלאנגען, דיא ארבייט איינגעשטעללט. אין ליעבען איבערפיעלען איינינע גערבער דען ווערקפיהרער דער פאבריק ענגלאָנדער, קיזעלקא, אונד בראכטען איהם מיט שטיינען פערלעטצונגען ביי. דיא וועניגען ארבייטער, וועלכע דיא ארבייט ניכט איינשטעללען וואָללטען, וואורדען פאָן איהרען קאמעראדען מיסהאנדעלט. צוואָלף ראָדעלספיהרער וואורדען פערהאפטעט.

* (אטענטאט) אין מאָנטעווידעאָ (הויפטשטאדט דער זידאמעריקאנישען פריישטאאטעס אורוגוא) פייערטע אם דיענסטאג 17־טען דיעזעס אבענדס איין אינדיווידואום אויף דען פּרעזידענטען דער רעפובליק, אלס דיעזער אינס טהעאטער איינטראט, איים אונמיטטעלבארער נאָהע איינען רעוואָלווערשוס אב, וועלכער דען פּרעזידענטען ליכט אן דער וואנגע פערלעטצטע. דער אטטענטאָטער וואורדע זאָפאָרט פעסטגענאָממען. פאָן דער מענגע יעדאך זאָ מיסהאנדעלט, דאסס ער באלד דאראויף געשטארבען איזט.

* (ווארמעס מענשענבלוט אלס הײלמיטטעל.) איים יפו (אין פאלאָסטינא) ווירד אונס מיטגעטהיילט: היער איזט איין רייכער טירקע אן איינעם אויסזאָטצע ערקראנקט. דער ארצט, דער איהן בעהאנדעלטע, ערטהיילטע איהם דען ראטה, זיך מיט דעם איינעם לעבענדען קינדע אבגעצאפּפטען בלוט צו וואשען. דער אויסזאָטציגע לאָקקטע צו דיעזעם צוועקקע איינען טירקענקנאבען אין זיין הויז, אום איהן שלאכטען צו לאססען. גליקקליכערווייזע ערלאנגטע דיא פאָליצײא נאָך רעכטצייטיג קענטניס פאָן דיעזעם פאָרהאבען אונד זיא פערהאפטעטע זאָוואָהל דען אויסזאָטציגען טירקען אונד דעססען אנגעהאָריגע, דיא פאָן דעם בעאבזיכטיגטען פערברעכען וואוסטען, אלס אויך דען זיבערן ארצט.

* (מאָרדסאורטהייל.) מ. פליישמאנן, עהעמאליגער בירגערמייסטער אין ליפּפא, האט איים יאהרע 1884 זיינע פרויא אונד איינעם יונגעם מאָדכען, דאס ביי איהם וואָהנטע, אין שרעקקליכער ווייזע ערמאָרדעט. אין ערסטער אונד אין צווייטער אינשטאנץ וואורדע פליישמאנן צום טאָדע פערורטהײלט. ער רעקורירטע ווייטער; אבער אויך דער אָבערסטע געריכטסהאָף האט יעטצט דאס טאָדעסאורטהײל בעשטאָטיגט.

עס איזט ניכט דיא שולד דער רעדאקציאָן,

דאס דיא היינטיגע נוממער אָהנע ביילאגע ערשיינט. דאס שטעפאנספעסט האָלט — וואס וויר ניכט פאראויסגעזעהען האבען — דען גראָסטען טהייל דעס דרוקקערייפערזאָנאלס צוריקק, זאָ דאס אונז זעלבסט דיא פערטיגברינגונג דעם איינפאכען בלאטטעס שווער גענוג געפאללען איזט. מאָגען דיא פערעהרטען לעזער דיעסמאל נאכזיכטיג זיין אונד איינער אימזא רייכהאלטיגערען פריינאגנוממער דער נאָכסטען וואָכע ענטגעגענזעהען.

דיא רעדאקציאָן
דער „יידישען פעסטער צייטונג".

דער פערנונפט איינגעריכטעט ווערדען; אונד דאך שטאנד עס מיט דער פערנונפט דיעזער לייטע נעראדע זאָ זעהר שוואך. אם 10. נאָוועמבער 1793 וואורדע אויך אין נאָטרע דאַם פעסט דער פערנונפט געפייערט. אן וועלכעם דער גאנצע קאָנווענט פייערליך נאָך דעם נייען פערנונפט־טעמפעל צאָג. דאבייא האטטע מאן איינע פערוואָרפענע פרויא, וועלכע דיא גאָטטין דער פערנונפט דארשטעללטע, אויף איינען אָפּפענען וואגען געזעטצט, מאן פיהרטע זיא אין דיא קירכע, זעטצטע זיא אויף דען אלטאר אונד זאנג לאָבליעדער אויף זיא.

דאס ביישפיעל וויקטע; אין גאנץ פראנקרייך שאפפטע מאן דיא כריסטליכע רעליגיאָן אב אונד בעקאנגטע זיך צום דיענסטע דער פערנונפט. (בינגען 20 טאגען וואורדען 2346 קירכען אין זאָגענאננטע טעמפעל דער פערנונפט פערוואנדעלט.)

שטאטט דער קירכליכען וואורדען נאציאָנאלפעסטע אנגעאָרדנעט: דער נאטור, דעם מענשענגעשלעכטע, דעם פראנצאָזישען פאָלקע, דער פאטערלאנדסליעבע אז. ז. וו. פראָממע געמיטהער צאָגען זיך אין דיא שטיללע צוריקק אונד פייערטען היער איהרען גאָטטעסדיענסט, דיא פערברענדונג דעם גראָסען הויפענס בעקלאָגענד. היע אונד דא מורדטע אויך זעלבסט דאס געמײנע פאָלק; דיא מאכט דער ערהאלטענען רעליגיאָזען ערציעהונג ליעס זיך דאך ניכט מיט איינעם מאלע פערניכטען.

דא טראט ראָבעספיערר אם 4־טען מאי 1794 אויף, היעלט איינע לאנגע אבגעשמאקקטע רעדע, אונד ערקלאָרטע דארין, ער וואָללטע היערמיט דעם איהעבער דער נאטור זיינע עקסיסטענץ אונד דער מענשליכען זעעלע דיא אונשטערבליכקייט ווידערגעבען. ער ליעס איבער דער טהירע דער נאָטרעדאַמקירכע דאס וואָרט „פערנונפטטעמפעל" אבּרייבען אונד דיא וואָרטע זעטצען: „דאס פראנצאָזישע פאָלק ערקעננט דאס האָכסטע וועזען אונד דיא אונשטערבליכקייט דער זעעלע אן." זאָ פערזונקען אויך דאס פראנצאָזישע פאָלק וואר, זאָ לאכטע דאך יעדער איבער דיא אלבערנהייט דעם דיקטאטאָרס, אונד פאָן נון אן וואורדע ער אללגעמיין פעראכטליך. האטטע דיעזעם מאָראלישע אונגעהייער מיטליידען פערדיענט, זאָ האָטטע מאן איהן יעטצט בעמיטלײדען מיססען! דענן ער זעלבסט בעפאנד זיך אויף דעם גיפּפעל דער מאכט אין איינעם בעטריבטען צושטאנדע. זיינע איינבילדונגסקראפט פיהרטע איהם פירכטערליכע שרעקקבילדער פאָר, ווייל ער קיינעם מעהר טרויטע, אונד דיא פורכט זיינעס געוויססענס ליעסען איהם טאג אונד נאכט קיינע רוהע. ער זאה איים זיך ניכטס אלס דיא בלוטיגען לייכען זיינער אונצאָהליגען שלאכטאָפּפער, אונד דאלכע, דיא געגען זיינע ברוסט געציקקט ווערדען. ער האָרטע ניכטס אלס דאס ווימטערן אונד אנגסטגעשרײא דער אונשולדיגען, דיא אין דיא געפאָנגניסע אונד צום ריכטפלאטצע געפיהרט וואורדען, אויך גיטאונטער שטימטען איים דען גיאבערן, דיא איהם פלוכטען אונד איהן צו זיך ריעפען. נעלב אונד בלייך אירטע ראָבעספיערר אָהנע ראסט אומהער, אונד וואוכטע צולעטצט קוים נאך, וואס ער טהאט. יעדען, דען ער זאה, שטארטע ער אלס איינען פערראָטהער אן, אונד טרויטע זיך צולעטצט קוים נאך, אָהנע בעגלייטונג אויסצוגעהען. יעטצט פערבריישעטע זיך דאס געריכט: ער וואָללטע 47 זיינער מאכטינסטען אנהאָנגער שטירצען. שנעלל טראטען דיעזע צוזאממען אונד בעשלאָססען, איהם צופאָרצוקאָממען.

אם 27. יולי 1794 האטטען ראָבעספיערר אונד זיינע געהילפען בעשלאָססען, דען אנגריפף געגען יענע 47 אויסצופיהרען. סט. יוסט, איינער דער באָזעסטען מענשען, טראט אויף אונד אייפערטע, מאן מיססע, אום דיא געבריכען דער רעפובליק צו היילען, איינינע קרעבסארטיגע גליעדער אבשניידען. ביי דיעזען וואָרטען ערהאבען זיך הונדערט שטיממען געגען איהן. טאלליען אונד בילל פאָן פאריען קלאגטען ראָבעספיערר אן. נאך דער אללגעמײנער־שלאָסט צו שפרעכען. דיעזער שטירצטע בלייך וויא טאָדט אויף דען רעדנערשטוהל, פערזוכטע זיך צו פערטהיידיגען, שפראך אנפאנגס ניכטס אלס וואָרטע אָהנע זינן, אונד ענדליך וואורדע זיינע שטיממע דורך דאס געשרײא: „הערונטער מיט דעם טיראננען!" צום שוויינען געבראכט. נון וואורדע דיא פערהאפטונג ראָבעספיערר'ס אונד זיינעס אנהאנגעס בעשלאָססען.

דיעס געלאנג אויך אנפאנגס; אבער דער טהייל דעס פאָבעלס, דער איהם אנהינג, בעפרייטע איהן וויעדער, אונד נון בעגאנן איין פערצווייפעלטער קאמפף אויף טאָד אונד לעבען צווישען דעם קאָנווענטע אונד ראָבעספיערר, דער זיך מיט דען זיינינען אויף דעם ראטההויזע בעפאנד. דען גאנצען טאג אונד דען פאָלגענדען לייטעטען דיא שטורםגלאָקקען; בעוואפפנעטע הויפען צאָגען דורך דיא שטראססען אונד לאנגע בליעב עס אונגעוויסס, וועלכע פארטײא אבזיעגען ווירדע.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

מאטהיאס, דער דיא וויססענשאפט אונד דיא געריכטספפלעגע אין אונגארן צו איינער זאלכען ענטוויקעלונג געבראכט, דאס דיא איראפאאישען האפע – זעלבסט פאריז אונד ראם ניכט אויסגענאממען – איהרע פערטרעטער אן דעם גלאנצפאללען קאניגסהאף אים אלטען בודא (אפען) דאמיט בעאויפטראגטען, ניכט נור דיא קריעגספיהרונג, זאנדערן אויך דיא וויססענשאפט אונד יוסטיץ אין אונגארן גענויא צו שטודירען, דאמיט זיא דאנן אין דער היימאטה פערווערטהעט ווערדען קאננען. מאטהיאס איזט אים יאהרע 1490, נאך 32 יאהריגער רעגיערונג קוים 47 יאהרע אלט, אן איינער פייגע געשטארבען, דיא איהם אין זיינער צווייטען רעזידענץ וויען געררייכט וואורדע. וואס זיא ענטהאלטען האט, דיעזע פייגע, ווער מאג דאס וויססען! דאס זיא מיטטעלאייראפא איינע אנדערע געשטאלט געגעבען האט, דאס איזט געוויסס. –

דער האהע אדעל אין אונגארן, דען דיא שטארקע האנד מאטהיאס מאכטיג אין שראנקען געהאלטען האט, פרייטע זיך מעהר איבער דען טאד דעם גראססען קאניגס אלס דיא טירקען, אסטערייכער אונד באהמער. אונד דא אונגארן זייטדעם דער שטאמם דער ארפאדען אויסגעשטארבען איזט (1301) דאס רעכט האטטע, זיינען קאניג פרייא צו וואהלען, מאטהיאס אבער ניכט צייט געפונדען האט, דיא קאניגליכע ערבפאלגע צו ארדנען, זא וואהלטע דער פאן דעם אדעל איבערדומפעלטע רייכסטאג – מיט איבערגאנג יאהאן קארווינס, מאטהיאס האלבגעבאכטען איינציגען (נאטירליכען) זאהן – דען שוואכען קאניג פאן באהמען, וולאדיסלאוו II., דער באלד דען שפאטטנאמען „דאבושע" ערהיעלט, וויל ער אויף אללעס, וואס מאן איהם זאגטע, ניכטס אלס „דאבזשע, דאבושע" (גוט, גוט) צו זאגען וואוסטע. דיעזער קאניג האט עס אין דען 26 יאהרען זיינער רעגיערונג דאהין געבראכט, דאס ניכט נור זאממטליכע פאן מאטהיאס ערארבערטען לאנדער פערלארען געגאנגען זינד, זאנדערן דאס קאניגליכע אנזעהען אים איינענען לאנדע איזט זא טיעף געזונקען, דאס דיא קיכע דעם קאניגס וויעדערהאלט אהנע פלייש געשטאנדען איזט, דאס דיא פליישבאנק קיינעם – בארגען וואללטע.*) אומזאמאכטיגער פריהער וואר דער האהע אדעל. יעדער באגנערהערר וואר – אין קאניג אים קליינען אונד – אין טיראנן אים גראססען.

דאס דיא פאן מאטהיאס זא שרעקקליך צוגעריכטעטען טירקען דיא אין דער לעטצטען צייט זיינער רעגיערונג דיא ערארבערונגסציגע גאנץ אויפ-

*) זא זעלטזאם דיעס אויך ערשיינט, זא איזט עס דאך פאללע היסטארישע טהאטזאכע.

געגעבען האטטען, יעטצט וויעדער אן דיא אויסברייטונג איהרער הערשאפט גינגען. איזט נור נאטירליך. אומזא עהער, דא דער אונגליקקליכע קאניג דאס פאן מאטהיאס געשאפפענע, פיר איבעראויז זיעגבאר געהאלטענע „שווארצע העער" אויפגעלאזט האטטע. שפאטער קאנטע ער אומזאוועניגער געגען דיא אימער מאכטיגער אנדריגענדען טירקען עטוואס טהון, דא אים אייגענען לאנדע דיא בויערנשאפט, אין פאלגע דער אונמענשליכען בעהאנדלונג, דער זיא זייטענס דער העררען אויסגעזעטצט וואארען, איינען בלוטיגען אויפשטאנד (1515 אונטער אנפיהרונג געארג דאזשא'ס) פעראנשטאלטעטען, דער ערסט, נאכדעם ער מעהר אלס 70 טויזענד מענשען דאס לעבען געקאסטעט אונד נאכדעם אונצאהליגע בורגען אונד העררענוואהנונגען דער ערדע גלייכגעמאכט ווארדען, דורך שטעפאן זאפאליא, דעם האכמיטהיגען וואיוואדען פאן זיעבענבירגען, אונטערדריקקט ווערדען קאננטע.

דאס זא טיעף געזונקענע אים אינגערען פאן פארטייען צערקליפטעטע לאנד זאללטע נון נאך נאך דעם טאדע דעם שאטטענקאניגס פאן זיינעם זאהנע, איינעם צעהנייאהריגען שוואכען קינדע, לודוויג II. רעגיערט ווערדען. דיעס בענוטצטע סולטאן סולעימאן I. אונד דראנג אין סערביען, דאס אונטער אונגארישער אבערהערשאפט שטאנד איין, בין זיך דיא פארטייען אין אונגארן אויסאיינאנדערזעטצטען ווארען שבאין אונד בעלגראד, אין דיא האנדע דער טירקען געפאללען. דער סולטאן אבער שיקקטע איינען געזאנדטען אן דען קאניג, אים פאן דיעזעם אין יאהרעסטריבוט צו פארדערן. דער קאניג ליעס אויף דען ראטה איינגער הערהען אויף זיינעם לאנדזוצע טאטים דען געזאנדטען היגריכטען אונד אינס וואססער ווערפען. דער סולטאן שוואר ראכע פיר דיעזע אונטהאט אונד ריסטעטע איין אונגעהייערעס העער געגען אונגארן, דאס פאן אנגסט אונד באנגען ערגריפפען וואורדע. דיא פארטייליכקייטען אבער אונד דיא אינטריגען איינעם מאכטיגען געגען דען אנדערען דויערטען דעסוועגען אונגעשוואכט פארט.

(איין פיערטער ארטיקעל פאלגט אין דער נאכסטען נוממער.)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (אויס ירושלים) ווירד אונס פאן זייטע דעם אונגארישען כולל געשריעבען: „דיא נוממער דער „יידישען פעסטער צייטונג", אין וועלכער דיא נאכריכט: מפטירת נשיא כוללנו הגאון מאיר הגולה מו"ה חיים צבי מאנגהיימער זצ"ל בראכטע, האט היער טיעפע טרויער אונטער אונזערען גלויבענסגענאססען פערברייטעט. אם זאנגטאג ער"ה מנחם אב פערזאממעלטען זיך כל בני כוללנו אין אונזערעם בית המדרש, וואו הרב המאוה"ג מו"ה מרדכי אליעזר וועבער נ"י (פריהער ראבבינער אין אדא) דען היימגאנג דעם אונגווארער אונד דעם פעסטער ראבבינערס טיעף בעטרויערטע. רעדנער שפראך פאן דען „חללי ישני ארזי הלבנון חיים חיים לגזירה שוה" אונד ריהרטע דיא צוהארער צו טהראנען. אויך אים בית המדרש דעם כולל ווארשויא וואורדען דיא ביידען גאונים ז"ע פאן הרב המאוה"ג אבדק"ק פלונצק אין לאנגערער רעדע טיעף בעטרויערט. דיא אונגווארער גלויבענסגענאססען ווערדען ערזוכט, דיא פיר ארץ ישראל צו שפענדענדען סוממען ביז אויף ווייטערעס דורך הגאון הנשיא מק"ק פרעסבורג הערציזוענדען."

* (דיא ערמארדונג דעם מיכאעל שווארץ) אוים טעזאקערעסטעש, איבער וועלכער אין אונזערער יינגסטען מאנטאגסנוממער אויספיהרליך בעריכטעט וואר, האלט נאך אימער – וויא מאן אונס אוים דעברעצין שרייבט דיא געמיטהער אין אויפרעגונג. אין דער אונטערזוכונג איזט איבריגענס איינע נייע פאזע איינגעטרעטען. אינזויפערנע מאן אנגעהמען וויל, דאס שווארץ ניכט איינעם פערברעכען, זאנדערן איינעם אונפאלע צום אפפער געפאללען איזט. עס איזט נאמליך ניכט אונמאגליך – זא ווירד בעהויפטעט – דאס שווארץ, דער אויף דער צווייטען קלאססע ניע געפאהרען, אונד דעם אויך דיא לאנגען קופעס אונבעקאננט וואארען, וואהרענד דער פאהרט פאן איינעם וואגגאן אויף דען אנדערן איבערשטייגען וואללטע אונד דאבייא צווישען דיא ראדער געראטהען איזט. (וואהער שטאממט דאנן דער איינגעניהטע אם האלזע, אונד וואו איזט דאס געלד הינגעקאממען? – דיא רעד.)

* (אויס פאטריארכאליסמוס דען שטעפאנסטהורם בעשטייגען.) דער 37 יאהרע אלטע ארבייטער יאזעף פירשער אין וויען האט אין דער נאכט פאן דיענסטאג אויף מיטטוואך גאנץ פרייא אונד אהנע יעדער בעפעסטיגונגסמיטטעל דיא שפיטצע דעם 433 פוסס האהען שטעפאנסטהורמעס ערקלעטטערט, אום דאוערבסט אויס אנלאסס דעם געבורטסטאגעס דעם קאיזערס פראנץ יאזעף איינע שווארצגעלבע פאהנע צו בעפעסטיגען. דיעזעס אונערהארטע, האלזברעכערישע וואגעשטיקק פאללפיהרטע פירשער אין 5 פיערטעל שטונדען; זא לאנגע דויערטע נאמליך דער אויף- אונד אבשטייג צוזאממען. בעמערקענסווערטה איזט, דאסס פירשער אם רעכטען פוססע הינקט. דער וואכטער דעם שטעפאנסטהורמעס איבערגאב דען וואגעהאלז דער פאליצייא, דיעזע ליעס איהן יעדאך פרייא, נאכדעם זיא דיא פאטריאטישע אורזאכע ערפוהר, דיא דען ארבייטער בייא דען בע-

געשיכטע דער נייערען צייט.

(13-טע פארטזעטצונג.)

אם 16. אקטאבער פיהרטע מאן זיא צום טאדע. דא זאסס זיא דיא טאכטער מאריא טהערעזיענס אונד פאר וועניג צייט נאך מאכטיגע קאניגין, אויף דעם קאררען, דער אללע פערבראכער היניספיהרטע, אים ארמליכען, צעררייססענען נאכטקאמיזאל אונד, אבוואהל ערסט 37 יאהרע אלט, צור גרייזין געמארטערט דורך גראם אונד זעעלענלייד. ראש שטיעג זיא דיא שטופען דעם שאפפאטס הינאן אונד ענדיגטע מיט שטאנדהאפטעם מוטהע איהרע לאנגען ליידען.*)

אם 6. נאוועמבער 1793 הויכטע אויך דער הערצאג פאן ארלעאנס זיינע שווארצע זעעלע אויס. זעלבסט פאן זיינען עהעמאליגען אנהאנגערן טיעף פעראכטעט, וואר ער אויף ראבעספיערעס בעפעהל אוים דעם געפאנגניססע פאן מארזעיל נאך פאריז געבראכט ווארדען. היער זאה ער זיך פאן אללער וועלט פערלאססען, זיין פארטשאוטהייל האטטע ער מיט שטימפפער גלייכגילטיגקייט אן, דאס לעבען וואר זיינער שולדבעוואוסטען זעעלע איינע לאסט. ער שטארב אהנע ערשיטטערונג מיט דער גלייכגילטיגקייט איינעם גאנצליך אבגעשטאנבטען געמיטהס. פאן נון אן וואר דאס מארדען מיט דער גיללאטינע אן דער טאגעסארדנונג; אויך פרויען, זעלבסט קינדער שטארבען דאראונטער. ענדליך ערקלארטע דאנטאן: יעטצט זייא רעוואלוציאן גענוג; מאן מיססע ענדליך שטיללע שטעהען. דעם וויעדערשפראכען דיא ווילדעסטען יאקאבינער אונד מיינטען, דיא רעוואלוציאן זייא נאך לאנגע ניכט צו שטאנדע.

ראבעספיערר פרייטע זיך איבער דיעזען צוויעשפאלט דער בערגעס אונד וואוסטע לאנגע ניכט, צו וועלכער פארטייא ער זיך שלאגען זאללטע. פלאטצליך אבער ליעס ער אם 12. מארץ 1794 דיא אנגעסעהענסטען פיהרער דער ערסטערן פארטייא געפאנגען נעהמען אונד היגריכטען. אויך מיט דאנטאן וואר זיינע פריינדשאפט באלד צו ענדע, זייטדעם ער וואוסטע, דאס דאנטאן דעם מארדענס איבערדריססיג וואר אונד איהן שטירצען וואללטע. שאן האטטע דאנטאן דען טאג דאצו בעשטיממט, אלס ראבעספיערר אין דער נאכט פאראהער זיך דאנטאנס אונד אנדערער יאקאבינער אם 31. מארץ 1794 בעמאכטיגען ליעס. דער פראצעסס דויערטע נור איינינע טאגע. דאנטאן שטארב מיט פערוויינשונגען ראבעספיערר'ס. דעם ער איינען אהנליכען טאד פערווייזאגטע. איינינע וואכען דאראויף שטארב דען מארטירערטאד אויך לודוויגס XVI. שוועסטער, דיא טוגענדהאפטע עליזאבעטה, ערסט 30 יאהרע אלט.

נון שטאנד דער שרעקקליכע ראבעספיערר אויף דער גראססטען האהע. ער בעהערשטע דען וואהלפאהרטסאויסשוס אונד דיעזער וויעדער גאנץ פראנקרייך. דער קאנווענט וואורדע נאר ניכט מעהר געפראגט. אללעס ציטטערטע פאר ראבעספיערר, דעססען בלאסער נאמע שאן דיא צונגע לאהמטע. איבריגענס האטטע דאנטאנס בייספיעל געלעהרט, דאס קיינער זיינער זאגענאננטען פריינדע פאר איהם מעהר זיכער זייא, אונד דאס דער אם מייסטען צו פירכטען האבע, וועלכער איהם אם נאכסטען שטעהע. דעננאך וואגטע קיינער איהן אנצוגרייפען. זא לאנגע ער נאך דאס פאלק געאכטעט ווארדע; דענן דיעזעס לאבטע אן איהם זיינע מאסיגקייט אונד איינפאכהייט. אבוואהל איהם גלייך אללע רייכטהימער צו געבאטע שטאנדען, זא שוועלגטע ער דאך ניכט. ער וואהנטע נאך אין דעמזעלבען קליינען הויזע, אין דעם ער פריהער געוואהנט האטטע, אונד קליידעטע זיך עבען זא איינפאך אלס זאנסט. אבער דורך זיינע אנגריפפע געגען דיא רעליגיאן מאכטע ער זיך ענדליך פעראכטליך. פאן רעליגיאן קאננטע בייא דען רעוואלוציאנסמאננערן איבערהויפט ניכט דיא רעדע זיין; וויא האטטען זיא זאנסט זאלכע גרייעלטהאטען בעגעהען קאננען? אבער אויך איבער דען אייסערן אנשטאנד זעטצטען זיא זיך באלד הינוועג אונד איינער זוכטע דען אנדערן דורך טאללהייטען אונד ניכטסווירדיגקייטען צו איבערביעטען. דיא קירכענגעראטהע וואורדען וועגגענאממען, דער קאטהאליציסמוס אבגעשאפפט, אונד דיא אבגעארדנעטען פאן פאריז ערקלארטען, זיא בראויכען קיינע פריעסטער, קיינע קירכען אונד קיינען גאטטעסדיענסט מעהר.

דאגעגען זאללטען דער פערנונפט קינפטיג אלטארע געבויט אונד דיא גראסע נאטרעדאמקירכע צום טעמפעל

*) דיא קאממער, וועלכע דער קאניגין צום געפאנגניססע דיענטע, איזט יעטצט צו איינער קאפעללע איינגעריכטעט. מאן זיעהט היער איינע גראבזיילע פאן וויסעם מארמאר, אן דערען פוס דיא ווארטע דער קאניגין, וועלכע זיא פאר איהרעם טאדע אן דיא פרינצעססין עליזאבעטה שריעב, איינגעגראבען זינד: „מאגע מיין זאהן ניע דיא לעטצטען ווארטע זיינעס פאטערס, דיא איך איהם היער אויסדריקקליך וויעדערהאלע פערגעססען: ער טראכטע נימער דאנאך, אונזערן טאד צו ראכען; איך פערגעבע אללען מיינען פיינדען דאס באזע, דאס זיא מיר צוגעפיגט האבען."